

תנ"ך

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד אחת לכיתה י"א או לכיתה י"ב
לנבחנים המשלימים ל-5 יח"ל

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד.
תורה — (20x5) — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים ובלי תוספות.
- ד. הוראות מיוחדות: העתקה של פסוקים או של דברי הפרשן בלבד לא תתקבל כתשובה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

עליך לענות על חמש מהשאלות 1-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

1. עיין ב**בראשית**, א', כ"ו-ל"א.

א. (1) רש"י (פסוק כ"ו): "נעשה אדם", אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות,

לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומידת ענווה..."

איזו טענה יכולים המינים לטעון, ואיזו "דרך ארץ ומידת ענווה" נלמדת מן הכתוב?

(2) מה בלשון הכתוב עשוי להוות תשובה לטענת המינים?

ב. (1) "בצלמנו כדמותנו" (פסוק כ"ו).

רד"ק: "ותהיה כ"ף 'כדמותנו' כ"ף הדמיון שלא יוכל להיות דמותנו ממש שיהיה דומה לנו

בכל חלקיו מפני חלק העפר שיש בו, אלא יהיה דומה לדמותנו שישתמש בשכליות... כי אם

ירצה יוכל להידמות קצת אלינו כי בידו תהיה הבחירה."

לפי רד"ק, כיצד המילה "כדמותנו" מגדירה את מעמד האדם בעולם מבחינת יכולתו,

ומבחינת המגבלות של יכולתו?

(2) עיין ב**בראשית**, ט', ו'.

הסבר מה התורה מצווה בפסוק זה, וכיצד הביטוי "כי בצלם אלקים עשה את האדם"

מהווה נימוק לציווי זה.

2. עיין ב**בראשית**, י"א, א'-ט'.

א. (1) סיפור מגדל בבל עוסק בקורותיו של דור הפלגה.

הבא שני הסברים שלמדת לביאור מטרת מעשיהם של אנשי בבל.

(2) בקטע זה בא לידי ביטוי העיקרון של מידה כנגד מידה. עיקרון זה ניכר הן

בהיבט הרעיוני הן בהיבט המילולי.

הבא מהקטע שתי דוגמאות לעיקרון זה – כל דוגמה תכלול את שני

ההיבטים (הרעיוני והמילולי).

ב. (1) כתוב מהו ההבדל בין עונשו של דור הפלגה לעונשו של דור המבול.

הסבר מהו הלקח שהבדל זה בא ללמד, לפי אחד הפרשנים שלמדת.

(2) כיצד הלקח שציינת בסעיף הקודם, בא לידי ביטוי גם בסיפור על סדום?

3. עיין בבראשית, פרקים ט"ז-י"ח.

א. בסיפור הולדת יצחק חוזר כמה פעמים השורש צח"ק.

(1) עיין בפרק י"ז, ט"ו-י"ט, ובפרק י"ח, י"ב-ט"ו.

מדרש הגדול (י"ח, י"ג): "מפני מה מיחה הכתוב בשרה ולא מיחה באברהם... אלא ללמדך ששניים שעשו דבר שלא כהוגן והיה אחד מהן גדול ואחד קטן אין ממחין אלא בקטן והגדול מרגיש מאליו".

איזה קושי בא ליישב מדרש הגדול, וכיצד הוא מיישב קושי זה?

(2) רש"י (י"ז, י"ז): "ויפל אברהם על פניו ויצחק זה תרגם אונקלוס 'וחד' לשון שמחה ושל

שרה לשון מחוך. למדת שאברהם האמין ושמה ושרה לא האמינה ולגלגה".

כיצד רש"י מיישב את הקושי שצינת בסעיף 1?

ב. עיין בפרק ט"ז, פסוק ה'.

רש"י: "חמסי עליך, כשהתפללת לה' מה תתן לי ואנכי הולך עירירי לא התפללת אלא עליך והיה לך להתפלל על שנינו והייתי אני נפקדת עמך".

(1) לפי רש"י, מהי הביקורת של שרה כלפי אברהם?

(2) במה האמור בפרק י"ז, ט"ו-י"ט, עשוי לחזק את דברי רש"י? הוכח את דבריך

מן הכתוב.

4. עיין בבראשית, כ"א, ט'-כ"א.

א. בפסוקים ט'-כ"א ישמעאל מכונה בכמה כינויים.

ציין שלושה מכינויים אלה, והסבר מה מלמד כל כינוי על היחס לישמעאל.

(2) עיין בפסוקים ט'-י'.

רש"י (פסוק ט'): "מצחק, לשון עבודה זרה... דבר אחר לשון גילוי עריות... דבר אחר לשון רציחה".

לפי רש"י, מדוע רצתה שרה לגרש את ישמעאל?

כיצד נימקה שרה את בקשתה לאברהם בפסוק י'?

ב. עיין בפסוק י"ז.

(1) רש"י: "את קול הנער, מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל".

מהו הרעיון שמביע רש"י בפירושו, וכיצד הוא למד זאת מן הכתוב?

(2) רש"י: "באשר הוא שם, לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נדון ולא לפי מה שהוא

עתיד לעשות".

מהו הרעיון שמביע רש"י בפירושו, וכיצד הוא למד זאת מן הכתוב?

5. עיין בבראשית, כ"ז.

א. עיין בפסוקים א'-ד'.

רש"י (פסוק א'): "וַתִּכְהֶין עֵינָיו, כְּדִי שִׁיטּוֹל יַעֲקֹב אֶת הַבְּרִכּוֹת".

ספורנו (פסוק א'): "וַתִּכְהֶין עֵינָיו, כְּמוֹ שֶׁקָּרָה לְעָלִי שְׁלֵא מִיַּחָה בְּבִנְיָן".

(1) הַסִּבֵּר לָמָּה הִתְעוּוֹר יַצְחָק, לִפִּי כָּל אֶחָד מִהַפְרָשִׁים הָאֵלֶּה.

(2) כִּיצַד הָאִמּוֹר בַּפְּסוּקִים א'-ד' עָשׂוּי לַחֲזֹק אֶת דְּבָרֵי רֶש"י?

ב. עיין בפסוק ד'.

רד"ק: "שֶׁאֵל יַצְחָק מַעֲשׂוֹ בְּנוֹ לְהַבִּיא צִיד וַיִּיטִיב לְבוֹ בּוֹ וַיְבָרְכֵנוּ, כִּי יָדַע כִּי צָרִיךְ הָיָה לְבָרְכָתוֹ כִּי לֹא הָיָה

אִישׁ הַגּוֹן וְטוֹב, אֲבָל יַעֲקֹב לֹא הָיָה צָרִיךְ לְבָרְכָהּ כִּי יָדַע יַצְחָק כִּי בִּרְכַּת אַבְרָהָם לוֹ תִּהְיֶה".

רמב"ן: "הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבָרֵךְ אוֹתוֹ שִׁזְכָּה הוּא בְּבִרְכַּת אַבְרָהָם לְנַחֹל אֶת הָאָרֶץ, וְלִהְיוֹת הוּא בַּעַל הַבְּרִית

לְאֱלֹוִקִים".

(1) מִדּוּעַ רָצָה יַצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עֲשׂוֹ, לִפִּי כָּל אֶחָד מִפְּרָשִׁים אֵלֶּה?

(2) עיין בפרק כ"ח, פסוקים א'-ד'.

איזה פירוש מחזקים פסוקים אלה? הסבר את תשובתך.

6. עיין בדברים, ח'.

א. עיין בפסוקים י"א-כ.

מהו המצב שמשה מזהיר מפניו את העם בפסוקים אלה, ומה עלול להביא למצב זה?

ב. עיין בפסוקים ב'-ג' ובפסוקים ט"ו-ט"ז.

(1) חזקוני (פסוק ג'): "וַיִּרְעֹבךְ, שְׁלֵא נָתַן לָךְ מִן אֵלֶּה דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ... שְׁאִינוּ דוֹמָה מִי שִׁישׁ

לוֹ פֶת בְּסִלּוֹ לְמִי שְׁאִין לוֹ".

רמב"ן (פסוק ג'): "וַיִּרְעֹבךְ, מִתַּחֲלִילָה, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ 'לִהְיוֹת אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בְּרַעֲב',

וְאַחֲרֵי כֵן הֵאכִילָךְ אֶת הַמֶּן".

כִּיצַד "הִרְעִיב" ה' אֶת יִשְׂרָאֵל, לִפִּי כָּל אֶחָד מִפְּרָשִׁים אֵלֶּה?

לאיזה פירוש יכול לסייע הנאמר בפסוק ט"ז?

(2) בפסוקים הללו נזכרות שלוש תכליות לעינוי הרעב. הסבר אותן.

(שים לב: המשך השאלות בעמוד הבא.)

7. עיין בדברים, י"א.

א. עיין בפסוקים ח'-י"ב.

(1) מהו הלקח הנלמד מפסוקים אלה?

(2) רמב"ן (פסוק י'): "לא כארץ מצרים היא", ... ופשוטו של מקרא בדרך האזהרות נאמר...

'למטר השמים תשתה מים'... וצריכה שידרוש ה' אותה תמיד במטר... ואם תעברו על רצון ה' ולא ידרוש אותה בגשמי רצון הנה היא רעה מאוד לא תזריע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב בהריה".

לפי פסוקים אלה, מהו ההבדל בין ארץ-ישראל ובין מצרים?

איזו אזהרה טמונה בהבדל זה לפי רמב"ן?

ב. עיין בפסוקים י"ח-כ"א ובדברי רש"י שלפניך:

רש"י (פסוק כ"א): "למען ירבו ימיכם וימי בניכם", אם עשיתם כן, ירבו. ואם לאו, לא ירבו.

שדברי תורה נדרשין מכלל לאו הן, ומכלל הן לאו".

(1) לפי רש"י, מהי האזהרה הטמונה בפסוק כ"א?

(2) כיצד רש"י למד זאת מן הכתוב?

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך